

Toekomstbestendige financiële verhoudingen

Bart Leurs | LiasInfo Gebruikersdag 2024

RAAD VOOR HET OPENBAAR BESTUUR

Even voorstellen

Raad voor het Openbaar Bestuur

Onafhankelijk adviesorgaan van regering en parlement (dus Eerste en Tweede Kamer)

- Gevraagd en ongevraagd advies
- Democratie en rechtsstaat
- Bestuur en organisatie
- Verhouding burger en overheid
- Bestuurlijke en financiële verhoudingen

Waar ik het met jullie over wil hebben:

Advies 29/2 jl.: “Raamwerk voor toekomstbestendige financiële verhoudingen”

Uitgebracht aan fondsbeheerders, parlement en informateur

- Aanleiding
- Samenvatting advies
- Voorleggen dilemma
- Vervolg

BOFV's in maart en april. Kabinetsformatie.

Sinds het advies “*Rust-Reinheid-Regelmaat. Evenwicht in de bestuurlijk-financiële verhoudingen*” (2021) is weinig gebeurd om de verhoudingen te herstellen

- Inproductieve conflicten zijn blijven voortbestaan of niet opgelost. (indexatie met bbp ipv trap op/af, “ravijnjaar”, Hervormingsagenda Jeugd, ...)
- Urgentie rond wonen, natuur, landbouw, infra, bestaanszekerheid, asiel, vergrijzing,...
- Patroon: politieke problemen worden bestuurlijk weggeorganiseerd, bestuurlijke problemen worden in de FV weggeorganiseerd. Totdat het spaak loopt...

Even opfrissen: “Rust-Reinheid-Regelmaat”

Kern: ‘meer geld’ is niet de oplossing voor de problemen in de financiële verhoudingen.

Het gaat om de balans tussen taken, organisatie, bevoegdheden en bekostiging.

- Bestuurlijke organisatie: geen consequente rolopvatting over gemeenten, provincies, regio’s. **Mismatch** schaal, taken, bevoegdheden.
- Instituties en cultuur: **hybris en Calimero**. Rijk en DO’s zijn niet gelijkwaardig, maar doen wel alsof. Stelselafspraken niet nageleefd.
- Instrumenten: **verrommeling**, wildgroei spuks
- Financiën: gemeentefonds als ‘**duizend-dingen-doekje**’

Even opfrissen: “Rust-Reinheid-Regelmaat”

Opschonen, innoveren, borgen.

- Bestuurlijke organisatie: hanteer een consequent kader voor taaktoedeling
- Instituties en cultuur: borg de naleving van stelselafspraken
- Instrumenten: zuiverder toepassing, meer innovatie
- Financiën: stop het winkelen met andermans portemonnee (zowel Rijk als DO's)

Advies 29/2: “Raamwerk voor toekomstbestendige FV”

Brengt hoofdpunten Rust-Reinheid-Regelmaat opnieuw onder de aandacht

Met actualisatie en aanvullingen:

- Maak fundamentele keuzes per taakgebied
- Leg spelregels rond indexatie/accres weer vast in Fvw
- Breng bekostiging medebewind op orde
- Saneer in de wildgroei in Spuks
- Met de huidige disbalans is verruiming eigen belastinggebied niet aan de orde

DECENTRALE OVERHEID ALS POLITIEK ORGAAN	DECENTRALE OVERHEID ALS UITVOERINGSKANTOOR
 <p>Politiek-bestuurlijk</p> <ul style="list-style-type: none">• beleidsvrijheid• afstemming op lokale voorkeur• ruimte voor verschil	 <p>Politiek-bestuurlijk</p> <ul style="list-style-type: none">• landelijke kaders en regels• lokaal toegangskloet• landelijke uniformiteit
 <p>Financieel</p> <ul style="list-style-type: none">• gelijke financiële uitgangspositie	 <p>Financieel</p> <ul style="list-style-type: none">• gelijk voorzieningenniveau

Algemene uitkering

Voorkom sluipende uitholling

- Geen duizend-dingen-doekje voor medebewindstaken
- Vereist beleidsvrijheid
- Vereist sturingsmogelijkheden op financiële risico's

Veranker naleving stelselafspraken

- Afwegingskader bekostiging taken
- Vastleggen accessystematiek in Fvw
- Geen dagelijkse politiek/onderhandeling

Stelling: Jeugdzorg bekostigen via SPUK?

- A. Ja, doe maar! Het financiële risico ligt dan (formeel) bij het Rijk, dus dan worden onze eigen taken en reserves niet uitgehold.
- B. Nee, alsjeblieft niet. We worden horendol van alle verantwoording en administratie. Stop maar zoveel mogelijk in het gemeentefonds. De financiële risico's nemen we wel op de koop toe.
- C. Een nieuwe uitkeringsvorm is hiervoor op zijn plaats. De onzekerheid over hoe het Rijk die gaat inrichten, nemen we op de koop toe.

Medebewind: breng bekostiging op orde

Maak gebruik van de bestaande mogelijkheden in het stelsel

- Veel beleidsvrijheid: gemeentefonds. Risico (grotendeels) voor gemeenten
- Minder beleidsvrijheid en/of meer (stelsel)sturing Rijk: risicodeling via indexatie-afspraken. Via DU (Fvw Art.13.1)
- Weinig beleidsvrijheid en veel financiële risico's DO's: SPUK. Rijk draagt (macro)risico.
- Snoei in wildgroei SPUKs. Instelling SPUK moet een bewuste keuze zijn.

Nieuwe uitkeringsvorm: medebewindsfonds?

- Stelselverantwoordelijkheid Rijk: mogelijkheid tot opvragen beleidsinformatie.
- Risicodeling. Mag niet (op korte termijn en/of gemeenteniveau) sturend zijn voor besteding
- Speciale gevallen! Rolvastheid Rijk en DO's, 'op de handen zitten'

Kernvraag: wie bepaalt hoeveel een taak mag kosten? En wie stuurt?

Nieuw bestuursakkoord?

Bestuurlijke verankering

- Monitor: effecten vooraf, tijdens en achteraf.
- Spelregels voor bestuurlijk gesprek. Afweging taken, ambities en middelen.
- Lange-termijn denken
- Commitment alle beleidsdepartementen, rol BZK
- Rol van koepels

Vervolg

- Advies op eigen initiatief over bekostiging medebewind: dit voorjaar
- Adviesaanvraag bekostiging Jeugdzorg – verwacht voor de zomer
- Verdeling provinciefonds